

PA152: Efektivní využívání DB

1. Úvod

Vlastislav Dohnal

Poděkování

- Zdrojem materiálů tohoto předmětu jsou:
 - Přednášky CS245, CS345, CS345
 - Hector Garcia-Molina, Jeffrey D. Ullman, Jennifer Widom
 - Stanford University, California
 - Přednášky dřívější verze PA152 (podzim 2008)
 - Pavel Rychlý
 - Fakulta informatiky, Masarykova Univerzita

Literatura

■ Knihy

□ Database Systems Implementation

- Hector Garcia-Molina, Jeffrey D. Ullman, Jennifer Widom
- Prentice Hall, 2000
- Signatura knihovny D89

□ Database Systems: The Complete Book

- Hector Garcia-Molina, Jeffrey D. Ullman, Jennifer Widom
- 2nd edition, Prentice Hall, 2009
- Signatura knihovny D147

Požadavky pro ukončení **ZKOUŠKOU**

- Vypracování 3 domácích úloh
 - zadání pošlu e-mailem
 - každá hodnocená 0-5 body
 - odevzdání v termínu (pozdě \Rightarrow 0 bodů)
 - musíte získat ≥ 9 bodů
- Složení zkouškové písemky
 - 6 příkladů, každý za 6 bodů
 - musíte získat ≥ 18 bodů
- Hodnocení
 - Součet bodů z domácích úloh a zkouškové písemky
 - A ≥ 47 , B ≥ 42 , C ≥ 37 , D ≥ 32 , E ≥ 27 , F < 27

Požadavky pro ukončení **ZÁPOČTEM**

- Vypracování 3 domácích úloh
 - zadání pošlu e-mailem
 - každá hodnocená 0-5 body
 - odevzdání v termínu (pozdě \Rightarrow 0 bodů)
- Hodnocení
 - **≥ 10 bodů** z domácích úloh

Základní pojmy

■ „Databáze“

- „Programuje“ většina programátorů
- potřebuje každá firma
- je součástí většiny aplikací

■ Relační model

- Struktura – data v relacích (tabulkách)
- Operace – dotazování, modifikace
 - SQL, relační algebra

Příklad implementace DB systému

- Implementovat databázi je snadné:
 - příkaz: relace → výsledek
- Relace jsou v souborech na disku
 - Relace R je v /usr/db/R

```
Novák # 123 # CS
Starý # 522 # EE
:
```

Příklad 2

- Seznam platných relací v *adresáři*
 - /usr/db/directory

```
R   # jmeno # STR # id # INT ...  
R2  # C     # STR # A  # INT ...  
  ⋮
```


Příklad 3

- Dotaz v „SQL“

```
& select A,B  
from R,S  
where R.A = S.A and S.C > 100 #
```

<u>A</u>	<u>B</u>
123	CAR
522	CAT

&

Příklad 4

```
select * from R where podmínka
```

■ Zpracování dotazu

1. přečti adresář (dictionary) a zjisti atributy relace R

2. čti soubor R a pro každý řádek:

- a. vyhodnoť podmínku

- b. pokud je platná, přidej do výsledku

Příklad 5

`select A,B from R,S where podmínka`

■ Zpracování dotazu

1. Přečti adresář a získej atributy R a S

2. Čti soubor R a pro každý řádek:

a. Čti soubor S a pro každý řádek:

i. Spoj oba řádky (n-tice)

ii. Vyhodnot' podmínku

iii. Pokud je platná,

proved' projekci a přidej do výsledku

Problémy implementace

■ Způsob ukládání

- Řádky formátovány pomocí oddělovačů

- Změna hodnoty vede ke změně v celém souboru

- Neúsporné ukládání

- Mazání je drahé

■ Vyhledávání je drahé

- Nejsou indexy

- Hledání podle primárního klíče je pomalé

- Vždy je nutné přečíst celou relaci

Problémy implementace

- Žádné souběžné zpracování
- Žádná spolehlivost
 - Možná ztráta dat
 - Operace nemusí být dokončena
- Žádná bezpečnost
 - Přístup na úrovni systému souborů (filesystem)
 - Práva jsou příliš hrubozrná
- Není API, není GUI

Osnova kurzu

■ Úložiště dat

Hierarchie pamětí, RAID, výpadky, ...

■ Struktura ukládání dat

Záznamy, bloky, ...

■ Indexování

Stromy, hašování, ...

■ Zpracování dotazů

Odhad ceny, způsoby spojování relací, ...

■ Optimalizace dotazů

Vytváření indexů, problémy pohledů, rozdělování relací, ...

Osnova kurzu

- **Optimalizace databáze**

Úpravy relačního schéma, monitorování db, ...

- **Transakční zpracování**

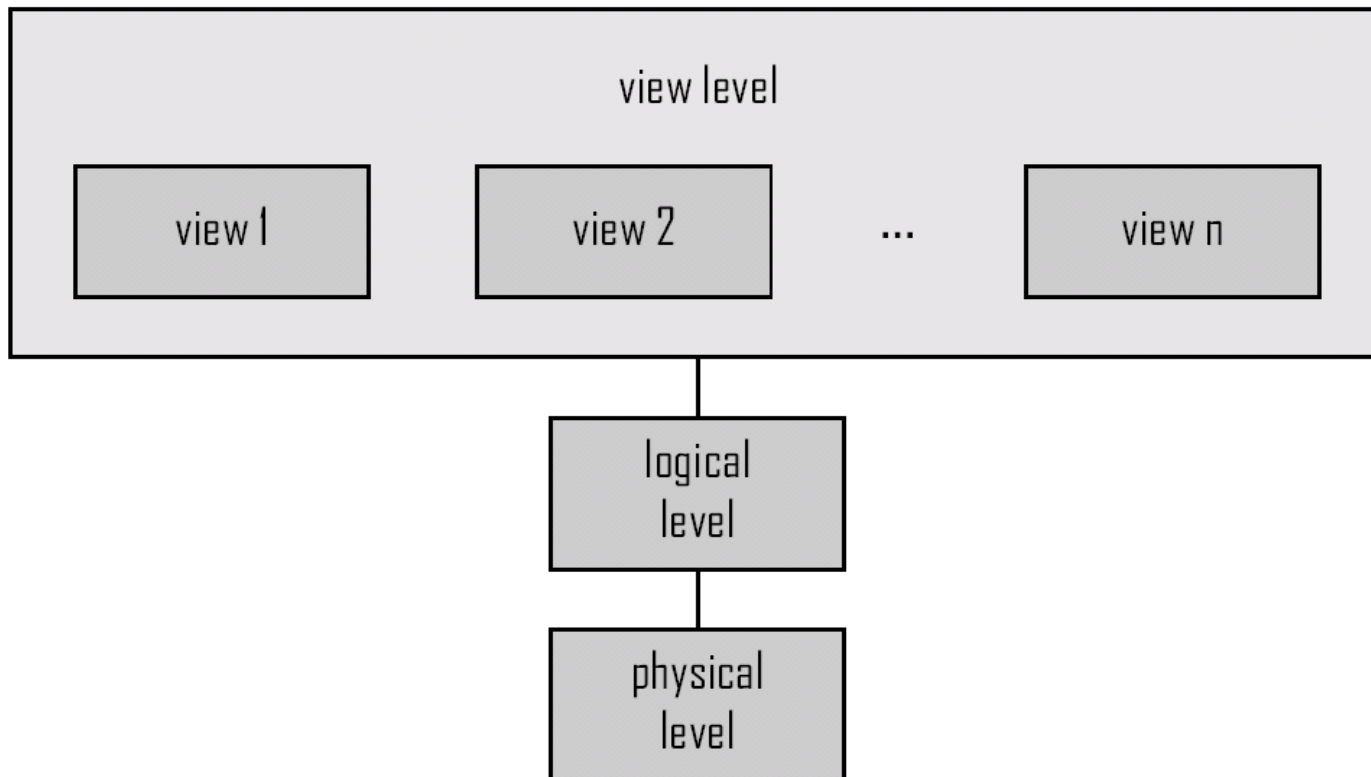
Souběžné zpracování, zamykání, logování, uváznutí, ...

- **Bezpečnost**

Práva, ochrana dat, ...

Databázový systém

- DBMS (Database Management System)
 - Architektura:

Hlavní součásti databázového systému

■ Storage Manager

- správa bloků na disku
- správa vyrovnávací paměti

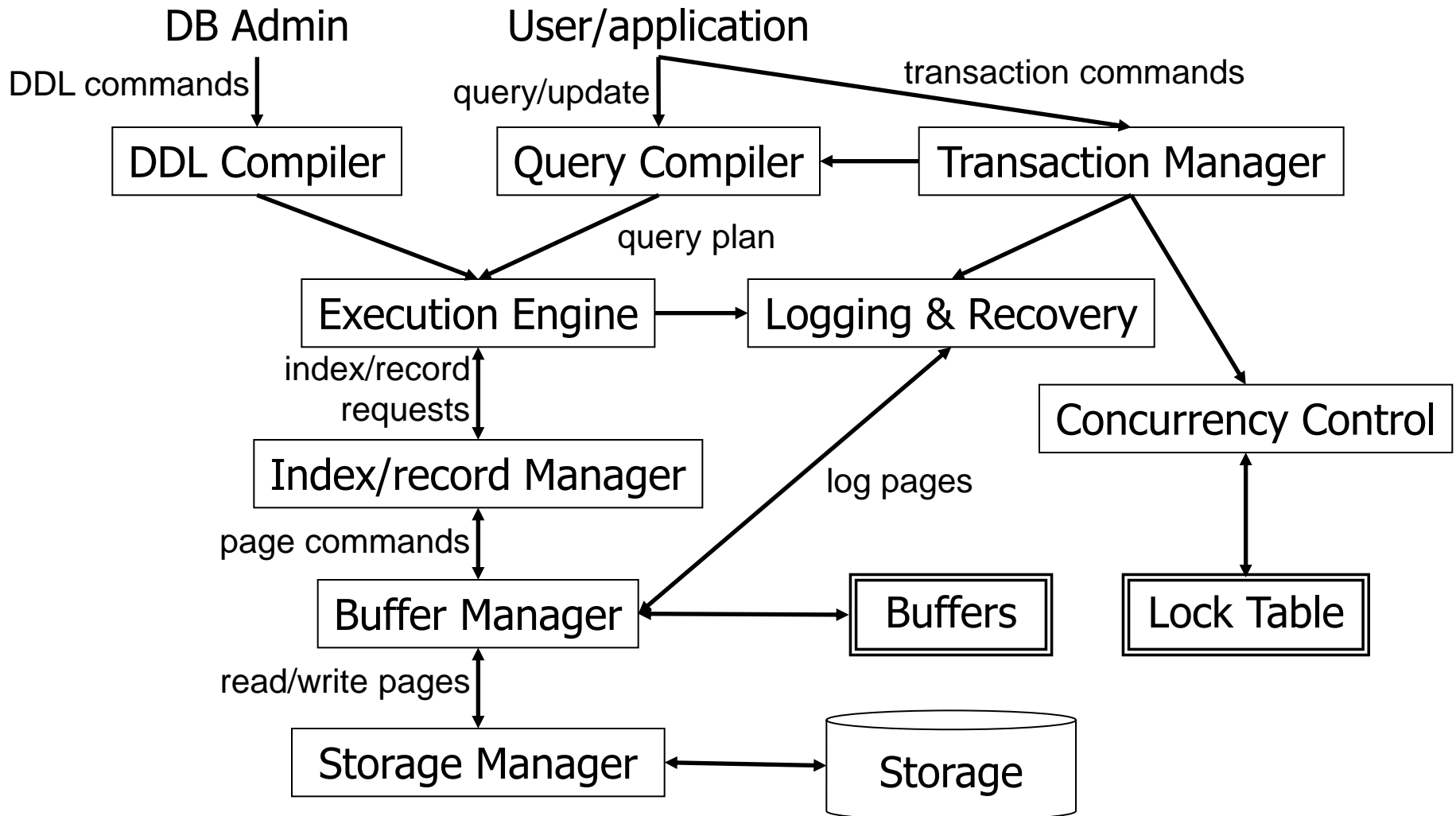
■ Query Processor

- překlad dotazu, optimalizace
- vyhodnocení dotazu

■ Transaction Manager

- atomičnost, izolovanost a trvalost transakcí

Části databázového systému

Hierarchie pamětí

■ Primární

vyrovnávací (cache)

■ procesor

hlavní (operační)

■ RAM

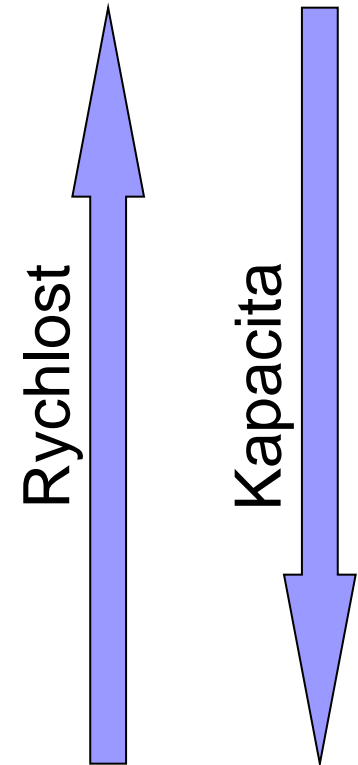
■ Sekundární

disk, flash

■ Terciární

záložní

■ pásy, optické disky

Mooreův zákon

■ Počet tranzistorů

- Zdvojnásobení cca každé 2 roky

- Rychlost procesorů

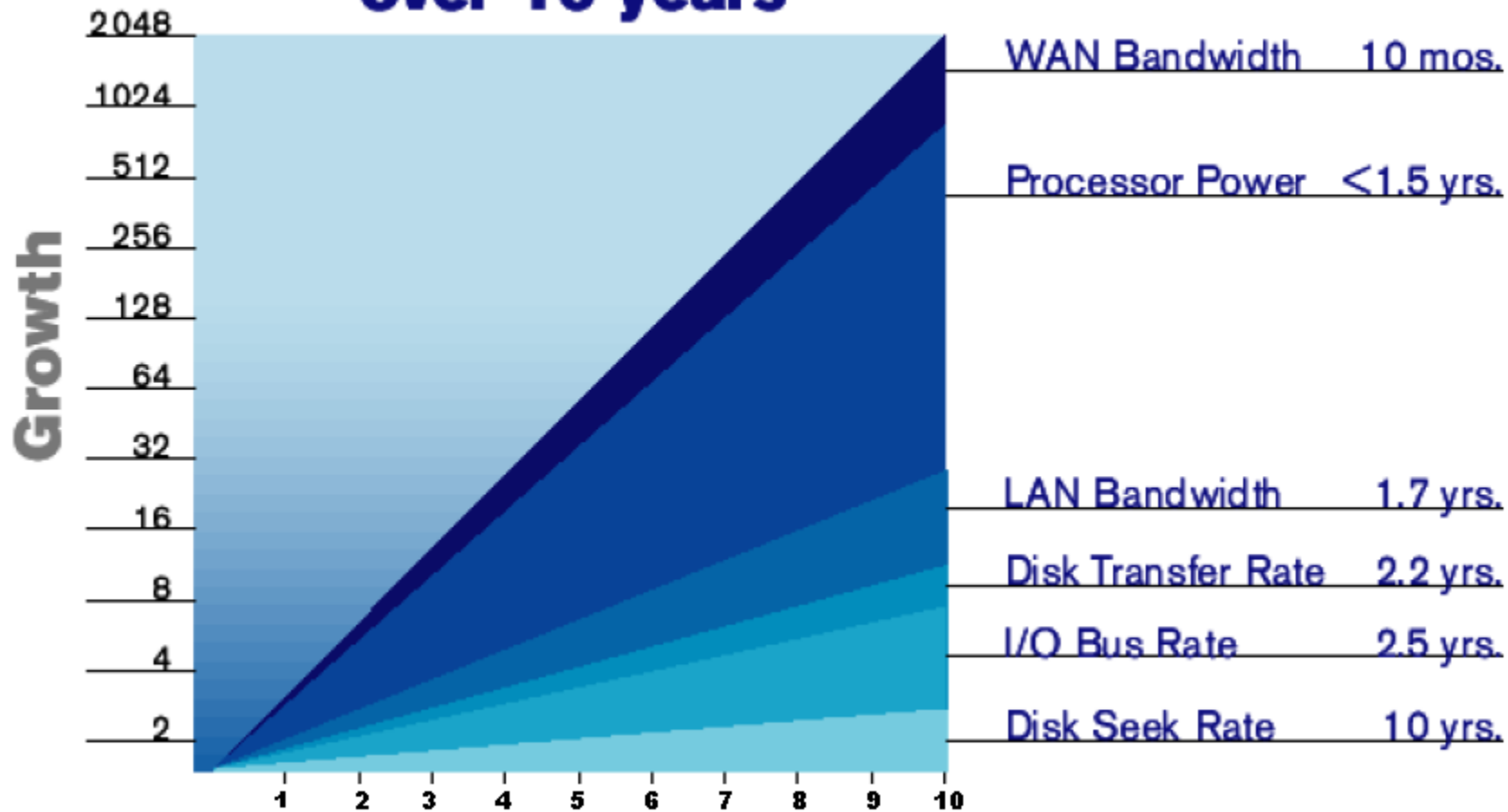
- Kapacita pamětí

- Kapacita disků (Kryder's Law)

■ Pozor: neplatí pro rychlost disku

Mooreův zákon

Technology Growth Rates over 10 years

Paměťová úložiště

■ Cache

- Nejrychlejší a nejdražší, závislé na napájení

■ RAM

- Rychlé – 10-100 ns ($1 \text{ ns} = 10^{-9} \text{ s}$)
- Příliš malé nebo drahé pro uložení celé databáze
- Závislé na napájení

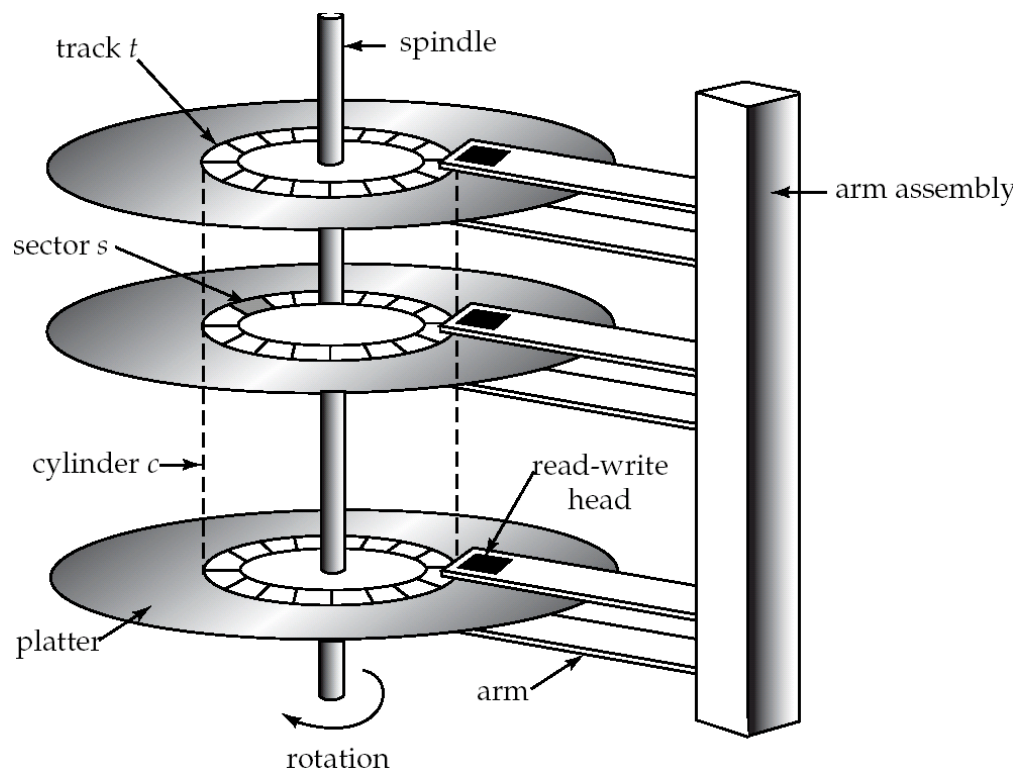
■ Flash

- Rychlé čtení, nezávislé na napájení
- Pomalý zápis – nejdříve smazat, pak zápis
 - Zapisuje se celá oblast (banka)
- Omezený počet zapisovacích cyklů

Diskové úložiště

■ Rotační disk

- Velká kapacita, nezávislý na napájení
- Čtení a zápis téměř stejně rychlé

Rotační disk

- Přístupová doba (access time)
 - Čas mezi požadavkem na čtení/zápis a počátkem přenosu dat
- Složky:
 - Vystavení hlaviček (seek time) – 4-10 ms
 - Přesun na správnou stopu disku
 - Average seek time = $\frac{1}{2}$ nejhorší případ seek time
 - Rotační zpoždění – 4-11ms (5400-15k rpm)
 - Čas pro otočení disku na správný sektor
 - Average latency = $\frac{1}{2}$ nejhorší případ latency

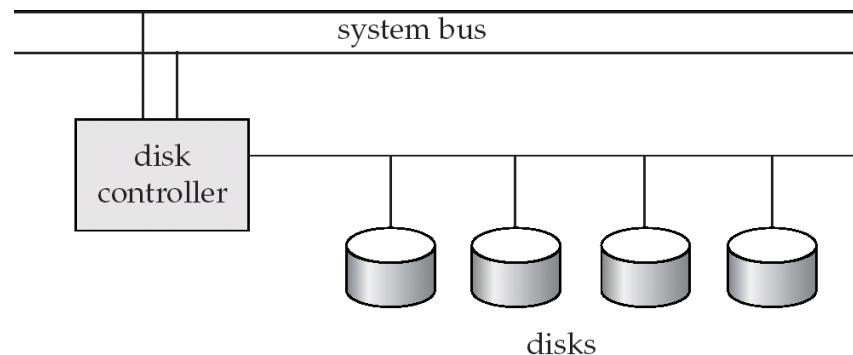
Rotační disk (pokrač.)

- Přenosová rychlost

- Rychlost čtení/zápisu dat z/na disk
- 50-200MB/s, nižší pro vnitřní stopy

- Rychlost řadiče

- Více disků připojených na jeden řadič
- SATAIII (6Gb/s) – 600 MB/s
- SCSI Ultra 640 – 640 MB/s

Rotační disk

■ Vlastnosti

- Náhodné čtení je pomalé – access time 20ms
- Sekvenční čtení je rychlé!

■ Optimalizace přístupu v HW

□ Cache

- Buffery pro zápis, zálohovány baterií nebo flash

□ Algoritmy pro minimalizaci pohybu hlavičky

- Algoritmus „výtah“
- Fungují pouze při velkém počtu požadavků současně

Rotační disk

■ Příklad

- SATAII disk, 7200rpm, 100MB/s, 8.9ms seek
 - Avg seek time = 8.9ms
 - Avg latency = $(1/(7200/60))*0.5=0.00417s=4.17ms$
- Čtení sektoru (512B) = 13.07ms + 4.88μs
- 10MB souvisle = 13.07ms + 100ms = 113ms
 - souvislé čtení obsahuje i
 - přesun na další stopu – změna povrchu / cylindru
 - toto zanedbáváme
- 10MB náhodně = $20480*13.07488ms = 268s$

Diskové operace

- Přístup po blocích (atomická jednotka)
 - Skupina sousedních sektorů
 - Typicky 4KB – 16KB
- Čtení bloku
- Zápis bloku
 - Zápis a ověření (otočení disku + čtení !)
- Modifikace bloku:
 - Čtení
 - Změna v paměti
 - Zápis a ověření

Algoritmy v DB

- Pracují s bloky
- Minimalizují počet náhodně čtených bloků
- Náklady na čtení a zápis jsou stejné

Databáze na FI

- MySQL, PostgreSQL, Oracle

- PostgreSQL <http://www.postgresql.org/>

- Zdarma i pro komerční aplikace

- Technické informace <http://www.fi.muni.cz/tech/unix/databaze.shtml>

- Podle návodu si vytvořte účet

- Pro připojení použijte pgAdmin <http://www.pgadmin.org/>

- Nebo phpPgAdmin <http://phpPgAdmin.sourceforge.net/>

- Dostupný na <https://mufin.fi.muni.cz/phpPgAdmin/>

- Zvolte server DB FI MUNI,

- databázi pgdb,

- schéma podle Vašeho loginu

- Nebo Adminer <https://mufin.fi.muni.cz/adminer/>